

Jeg kan ikke se andet end, at disse forslag ikke fører til kulturuniversalisme, men til kulturabsolutisme, for der er intet universelt i bekymring over naturens tilstand eller i forestillingen om menneskerettigheder. Begge dele bygger på værdier, som har rod i den vestlige civilisation. Det bliver derfor uvægerligt nogle vestlige kriterier, som resten af verden skal stå til regnskab for. Dette er konsekvensen af Gullestrups argumentation, men er det det, han mener? Jeg ved det ikke, for her holder bogen op. Hele denne 3. del bærer præg af at være nogle alt for foreløbige overvejelser, som slet ikke er på niveau med problemstillingens kompleksitet.

Det er vanskeligt at se, hvem der kan have glæde af denne bog. Kulturteoretikere vil studse over dens arkaiske kulturbegreb, og mennesker, som er mere praktisk engageret i interkulturel virksomhed, bliver ladet i stikken, fordi den ikke er nær oplysende nok. Det hænger sammen med, at Gullestrup ikke forstår, at kultur er menneskelig praksis, og derfor beforder bogen ingen indsigt i, hvad kultur er og bidrager næppe til interkulturel forståelse.

Poul Pedersen
Afdeling for Etnografi og Socialantropologi
Moesgård

Torben Beck Jørgensen og Preben Melander (red.), *Livet i offentlige organisationer. Institutionsdrift i spændingsfeltet mellem stat, profession og marked*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1992, 402 s., kr. 395,00.

Af grunde, som forbliver uransagelige, har de fleste studier af offentlige organisationer interesseret sig ikke alene for den offentlige forvaltning i snæver forstand, men også for den del af den offentlige forvaltning, som er placeret i umiddelbar nærhed af den politiske ledelse. Det har naturligt nok også ført til en utrolig interesse for embedsmænds betjening af politikerne og dermed for samspillet mellem politikere og embedsmænd.

Denne traditionelle bias omtales her, fordi en af dens utilsigtede konsekvenser er, at vi næsten ikke ved noget om, hvordan andre offentlige organisationer er opbygget, hvordan de fungerer internt og i forhold til deres omgivelser. Det gælder, hvad enten der er tale om klienter og brugere eller om andre organisationer, herunder overordnede politiske og administrative instanser. Det er så meget mere synd og skam, som den i enhver henseende store del af den offentlige sektors organisationer hører til den sidste og ikke til den første, for forvaltningsforskningen åbenbart mere eksklusive kategori.

Forskerne på COS har sat sig for at rette op på skævheden. Det er foreløbig sket i bogen *Livet i offentlige organisationer*. Den skal læses på to forskellige måder. For det første er der tale om en analyse af fire cases. Fire statslige organisationer, som alle tilhører den anden kategori af organisationer, beskrives og analyseres. Det drejer sig om Arbejdstilsynet, Det kgl. Teater, Rigshospitalet

Jeg kan ikke se andet end, at disse forslag ikke fører til kulturuniversalisme, men til kulturabsolutisme, for der er intet universelt i bekymring over naturens tilstand eller i forestillingen om menneskerettigheder. Begge dele bygger på værdier, som har rod i den vestlige civilisation. Det bliver derfor uvægerligt nogle vestlige kriterier, som resten af verden skal stå til regnskab for. Dette er konsekvensen af Gullestrups argumentation, men er det det, han mener? Jeg ved det ikke, for her holder bogen op. Hele denne 3. del bærer præg af at være nogle alt for foreløbige overvejelser, som slet ikke er på niveau med problemstillingens kompleksitet.

Det er vanskeligt at se, hvem der kan have glæde af denne bog. Kulturteoretikere vil studse over dens arkaiske kulturbegreb, og mennesker, som er mere praktisk engageret i interkulturel virksomhed, bliver ladet i stikken, fordi den ikke er nær oplysende nok. Det hænger sammen med, at Gullestrup ikke forstår, at kultur er menneskelig praksis, og derfor beforder bogen ingen indsigt i, hvad kultur er og bidrager næppe til interkulturel forståelse.

Poul Pedersen
Afdeling for Etnografi og Socialantropologi
Moesgård

Torben Beck Jørgensen og Preben Melander (red.), *Livet i offentlige organisationer. Institutionsdrift i spændingsfeltet mellem stat, profession og marked*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1992, 402 s., kr. 395,00.

Af grunde, som forbliver uransagelige, har de fleste studier af offentlige organisationer interesseret sig ikke alene for den offentlige forvaltning i snæver forstand, men også for den del af den offentlige forvaltning, som er placeret i umiddelbar nærhed af den politiske ledelse. Det har naturligt nok også ført til en utrolig interesse for embedsmænds betjening af politikerne og dermed for samspillet mellem politikere og embedsmænd.

Denne traditionelle bias omtales her, fordi en af dens utilsigtede konsekvenser er, at vi næsten ikke ved noget om, hvordan andre offentlige organisationer er opbygget, hvordan de fungerer internt og i forhold til deres omgivelser. Det gælder, hvad enten der er tale om klienter og brugere eller om andre organisationer, herunder overordnede politiske og administrative instanser. Det er så meget mere synd og skam, som den i enhver henseende store del af den offentlige sektors organisationer hører til den sidste og ikke til den første, for forvaltningsforskningen åbenbart mere eksklusive kategori.

Forskerne på COS har sat sig for at rette op på skævheden. Det er foreløbig sket i bogen *Livet i offentlige organisationer*. Den skal læses på to forskellige måder. For det første er der tale om en analyse af fire cases. Fire statslige organisationer, som alle tilhører den anden kategori af organisationer, beskrives og analyseres. Det drejer sig om Arbejdstilsynet, Det kgl. Teater, Rigshospitalet

og Statsfrøkontrollen. For det andet er der tale om et forsøg på at udvikle en teori om offentlige organisationer. Det kan siges at være en voldsom ambition. Men det er bestemt ingen dårlig idé eksplicit at interessere sig for den sag. Man kan nemlig med rette betvivle, at vi har teoretiske bidrag, som tilstrækkeligt klart interesserer sig for netop den type offentlige organisationer, som på den ene side er placeret på en vis afstand af den politiske ledelse, på den anden siden er karakteriseret ved forholdsvis tætte relationer til brugere af den ene eller anden form for offentlige ydelser.

En sådan teori trækkes ikke ned fra en skyfri himmel. I dette tilfælde tager forfatterne således også udgangspunkt i etableret organisationsteori, herunder i den del af den, som i de seneste år har slået sig op som institutionel og somme tider ny-institutionel teori.

Dermed er andre teoretiske udgangspunkter også valgt fra. Det gælder både et politologisk og et økonomisk udgangspunkt. Der er således et dobbelt grundlag for vurdering af bogen: Hvad giver det valgte organisationsteoretiske udgangspunkt, og i hvilket omfang lykkes det med afsæt i det at komme videre i retning af udviklingen af den proklamerede teori om offentlige organisationer? Og hvad har forfatterne mistet ved helt at se bort fra først og fremmest politologien og den gren af den, som rammende går under betegnelsen politisk økonomi?

Der er ikke noget klart svar på det første spørgsmål. Nærværende anmelders indtryk er, at forfatterne på en række punkter ganske udmærket demonstrerer den potentielle frugtbarhed af deres organisationsteoretiske inspirationskilder. Derimod er det mere tvivlsomt, om de når langt i retning af en videreudvikling af perspektivet og dermed i retning af udviklingen af den teori om offentlige organisationer, som er deres erklærede mål.

Således kan der stilles spørgsmålstejn ved, om deres tilføjelser til teorien altid er ganske hensigtsmæssige og velvalgte. Det gælder specielt, hvis man holder deres bidrag op imod tolkninger, hvis udgangspunkt er enten politologiske, økonomiske eller politisk-økonomiske. Et par eksempler kan illustrere disse problemer.

En af ledetrådene i analysen er, at de offentlige organisationer, som analyseres, alle er producerende organisationer. Det bliver ikke helt klart, hvad der præcis menes hermed. Dog forstår man, at forfatterne tager afstand fra klassiske opfattelser af offentlige organisationer som administrative myndigheder. Det er for så vidt fornuftigt nok, for der foregår mange aktiviteter i den offentlige sektor, som ikke uden videre kan beskrives som myndighedsudøvelse. Problemet er imidlertid, at fire forskellige organisationer (et teater, et sygehus, en administrativ tilsynsmyndighed og en institution, som kan beskrives som et tilsynsførende laboratorium) alle beskrives som produktionsinstitutioner og, så vidt jeg forstår, som producenter af offentlig service.

Det halter; ja, det halter så meget, at det bliver et problem for forfatterne selv. Undervejs i fremstillingen introducerer de da også en sondring mellem ydelser baseret på autoritet og tvang, og ydelser, der har karakter af service, og hvis modtagelse er baseret på frivillighed hos modtagerne. Denne sondring,

som kommer ind fra siden, kunne have været udnyttet i præcisionens tjeneste - hvis den vel at mærke var introduceret tidligt i fremstillingen. Man savner i øvrigt i almindelighed en mere præcis karakteristik af de fire organisationers output, og i forlængelse heraf en diskussion af, hvilke konsekvenser virksomhedens karakter måtte have for organisationen.

Den får man ikke. Delvis fordi det organisationsteoretiske udgangspunkt præsenteres en kende henkastet, og delvis og først og fremmest fordi forfatterne ikke interesserer sig for politologi og økonomi.

Et andet eksempel, som understøtter indtrykket af en implicit distance til teoretiske perspektiver, som kunne være overordentligt frugtbare, ligger i andre gennemgående sondringer, som bruges i analysen. En af dem er sontringen mellem brugerrettede ydelser og almenydelser. Vi får at vide, at den ikke er identisk med den klassiske sontring mellem private goder og kollektive goder. Men hvor er forskellen, og hvor præcis er forskellen? Svaret gives ikke i fremstillingen, og læseren sidder med indtrykket af, at man partout har villet distancere sig fra et synspunkt uden helt at have gennemtænkt alternativets klarhed.

Bogen bliver ikke desto mindre et interessant og tankevækkende bidrag til den faglige diskussion. Med afsæt i den er der lagt op til - men næppe heller mere - en frugtbar diskussion af, hvordan vi teoretisk kan angribe studiet af den store del af de offentlige organisationer, der, som det præcist pointeres i bogen, er placeret et eller andet sted mellem de styrende politikere/administratorer og borgere og brugere.

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab

Poul Meyer, *Nederlag. Politiske erindringer 1932-1947*. Udgivet og med indledning af Mogens N. Pedersen, Odense Universitetsforlag, 1992, 119 s.

Dette er en bog af den ene af statskundskabens grundlæggere i Danmark, udgivet posthumt af en af hans første elever og hans nære medarbejder ved førstedelsundervisningen igennem tre år. Den bør læses af enhver med mere end overfladisk interesse for faget, og det fortjener den også i kraft af sit indhold. Ikke fordi den handler om grundlæggelsen af statskundskab, det gør den slet ikke, men fordi den tegner en meget klar profil af et usædvanligt menneske der spillede en meget stor rolle ved denne grundlæggelse.

Det er dermed også velmotiveret at bogen bliver anmeldt i *Politica*. Lise Tøgeby, også en af Poul Meyers tidlige elever, har bedt mig gøre det. Det kunde der på flere måder argumenteres overbevisende for, så det lovede jeg. Da jeg så genlæste bogen slog det mig at Mogens Pedersens indledning i sig selv er en så dækkende og indtrængende anmeldelse som gives kan. Her at bringe en fortyndet gengivelse af den vilde føles utilfredsstillende.